

Republika Slovenija: Zaključna izjava misije v letu 2024 skladno s IV. členom

Zaključna izjava opisuje predhodne ugotovitve strokovnjakov MDS ob zaključku uradnega obiska strokovnjakov (ali »misije«), v večini primerov v državi članici. Misije potekajo v okviru rednih (navadno letnih) posvetovanj v skladu s [IV. členom](#) Statuta MDS, v zvezi s prošnjo za uporabo sredstev MDS (izposojajo sredstev MDS), v okviru razprav o programih, ki jih nadzirajo strokovnjaki MDS, ali v okviru drugih ukrepov, s katerimi strokovnjaki MDS spremljajo gospodarska gibanja.

Organi oblasti soglašajo z objavo te izjave. V izjavi so izražena stališča strokovnjakov MDS, ki ne izražajo nujno stališč Odbora izvršnih direktorjev MDS. Na podlagi predhodnih ugotovitev te misije bodo strokovnjaki MDS pripravili poročilo, ki bo po odobritvi vodstva predstavljeno Odboru izvršnih direktorjev MDS v razpravo in odločanje.

Washington, DC – 30. januar 2024

Slovenijo je v okviru posvetovanj po IV. členu Statuta MDS za leto 2024 od 18. do 30. januarja 2024 obiskala misija Mednarodnega denarnega sklada, ki jo je vodil Donal McGettigan, sestavljali pa so jo Saioa Armendariz, Dmitriy Kovtun, Magali Pinat in Rossen Rozenov.

Ozadje in zadnja gibanja

Slovensko gospodarstvo je po pandemiji dobro okrevalo, vendar so se nato vanj prenesli učinki vojne v Ukrajini. Po močnem okrevanju v letu 2021 se je rast v letu 2022 upočasnila zaradi prenosa negativnih učinkov cen energentov zaradi vojne v Ukrajini in motenj v dobavnih verigah. Rast se je lani po ocenah dodatno zmanjšala na manj kot 1½ odstotka, k čemur so prispevali umirjena potrošnja, zmanjšanje zalog in šibkejša rast v trgovinskih partnericah.

Nove izzive pomenijo hude poplave v avgustu 2023. Čeprav je bil njihov vpliv na gospodarsko rast zelo majhen, naj bi neposredna škoda po ocenah oblasti znašala skoraj 5 odstotkov BDP, pri čemer naj bi bili stroški nadgradnje infrastrukture, s katero bi ta postala odpornejša proti podnebnim spremembam, precej višji. Vlada je takoj po poplavah sprejela zakonodajo o interventnih ukrepih, da bi pomagala prizadetim in začela obnovo.

Kljub počasnejši rasti je na trgu dela še vedno presežno povpraševanje po delavcih. Brezposelnost je na zgodovinsko nizki ravni, v nekaterih sektorjih pa je začelo primanjkovati delovne sile, kar se rešuje le z neto priseljevanjem tujih delavcev. Po prejšnjem zniževanju realnih plač so se nominalne plače začele zviševati hitreje od inflacije.

Inflacija se je znižala s prejšnje visoke ravni. Ko so pritiski cen primarnih surovin popustili, zaostrena denarna politika pa se je prelila v cene, se je inflacija v drugi polovici leta 2023

občutno zmanjšala, pri čemer se je decembra več kot prepolovila na okrog 4 odstotke, medtem ko je bila v evrskem območju okrog 3-odstotna.

Obeti in tveganja

Rast naj bi se letos po pričakovanjih povišala, inflacija pa naj bi se še zmanjšala. Kljub zaostreni javnofinančni politiki naj bi se rast v letu 2024 povišala na okrog 2 odstotka, k čemur bosta prispevala domače povpraševanje, vključno z večjimi naložbami, povezanimi s poplavami, in večja potrošnja ob okrevanju realnih plač. Ob krepitvi zasebne potrošnje in gospodarske aktivnosti v trgovinskih partnericah iz evrskega območja naj bi se rast v srednjeročnem obdobju vrnila na potencialno raven okrog $2\frac{1}{2}$ – $2\frac{3}{4}$ odstotka. Ob predpostavki, da bodo cene primarnih surovin večinoma stabilne, obrestne mere pa se v prvi polovici leta ne bodo spreminjale, naj bi se inflacija do konca leta spustila na raven pod 3 odstotke in v letu 2025 na 2 odstotka. Saldo tekočega računa bo po pričakovanjih srednjeročno še naprej v presežku.

Negotovost je še vedno velika, tveganja pa so, kot kaže, usmerjena navzdol. Zunanja tveganja med drugim izvirajo iz zaostrovanja regionalnih konfliktov, obnovljene volatilnosti cen primarnih surovin in manjšega zunanjega povpraševanja. Motnje v dobavnih verigah pomenijo dodatna tveganja, vendar so lahko za Slovenijo tudi priložnosti, če bi se gospodarske dejavnosti zaradi geografske bližine preselile vanjo. Pomanjkanje delovne sile in splošnejše omejitve zmogljivosti bi lahko vplivali na poplavno obnovo ali oslabil proces zmanjševanja inflacije. Poleg tega bi lahko novi hudi vremenski dogodki povzročili precejšnje gospodarske motnje.

Javnofinančna politika

Bolj restriktivna javnofinančna politika bi prispevala k zmanjšanju dolga, vzpostavljanju fiskalnega prostora in bi podprla proces zmanjševanja inflacije. Zaradi prisotnih povečanj osnovne javne porabe v zadnjih letih, pritiskov na izdatke, povezane s staranjem prebivalstva, in razmeroma visokega javnega dolga, so za krepitev dolgoročne vzdržnosti javnega dolga potrebne vztrajna javnofinančna konsolidacija in javnofinančne strukturne reforme. K taki konsolidaciji bo kljub dodatni porabi, povezani s poplavami, pripomogla odprava preostalih pandemijskih in energetskih ukrepov. Organi oblasti bi morali tudi nadaljevati aktivno upravljanje dolga, ki je pomagalo znižati stroške servisiranja dolga in izboljšati profil dolga ter omogočilo vzpostaviti obsežne denarne rezerve.

Ključen je postopen in pregleden pristop k porabi, povezani s poplavami. Manj prednostne potrebe bi bilo treba obravnavati šele, ko se bodo razmere na trgu dela umirile. V nasprotnem primeru obstaja nevarnost, da bo poraba, povezana s poplavami, spodbudila zvišanje stroškov gradnje, namesto da bi omogočila potrebno obnovo. Zaradi obsega javne porabe je dobrodošlo, da organi oblasti pri obravnavanju porabe, povezane s poplavami, ravnaajo pregledno, med drugim z objavo podrobnosti o javno financiranih projektih.

Čeprav so najnovejši ukrepi na strani prihodkov, s katerimi se začasno zvišujejo davki za pravne osebe in banke, začasni, bodo prispevali k financiranju poplavlne obnove. Bančni davek ni idealen, vključno z uporabo bilančne vsote bank kot davčne osnove, čeprav je zgornja meja davčne obveznosti, določena pri 30 odstotkih dobička bank pred obdavčitvijo, dobrodošla varovalka. Obnova in nadgradnja infrastrukture bosta financirani tudi z nepovratnimi sredstvi EU in iz dobička Slovenskega državnega holdinga.

Ključne strukturne javnofinančne reforme bi bilo treba pospešiti. Zaradi večjih pričakovanih izdatkov za pokojnine v srednjeročnem in dolgoročnejšem obdobju je reforma pokojninskega sistema še naprej prednostna naloga. Reforme upokojitvene starosti, prispevnih let (vezanih na pričakovano življenjsko dobo) in indeksacije bi prispevale k obvladovanju stroškov pokojnin. Močnejša drugi in tretji pokojninski steber bi pomagala povečati pokojninske prihranke in podpirala razvoj kapitalskega trga. Glede na visoke plače v javnem sektorju ob težavah pri zaposlovanju in zadrževanju usposobljenega kadra so pomembne tudi reforme plač v javnem sektorju, s katerimi bi višino plač tesneje vezali na veščine in delovno uspešnost. Koristno bi bilo tudi zmanjšati davčno obremenitev dela ob hkratnem povečanju osnove za davek od dohodkov pravnih in fizičnih oseb ter zvišati davek na nepremičnine. Načrtovane celovite reforme zdravstvenega sektorja bi se morale nadaljevati. Nazadnje, na podlagi priporočil iz zadnje ocene upravljanja javnih naložb (PIMA), ki jo je opravil MDS, bi boljša priprava, ocenjevanje in izbira projektov ter krajši časi pridobivanja dovoljenj prispevali k povečanju učinkovitosti javnih naložb, kar je glede na obseg javnih naložb pomembno.

Politike finančnega sektorja

Kot je videti, banke še naprej dobro poslujejo. Dobičkonosnost in kapitalska ustreznost bank sta močni, likvidnost bank pa je med najmočnejšimi v evrskem območju. Odpornost bank je razvidna tudi iz rezultatov stresnih testov, ki jih je opravila Banka Slovenije.

Zaradi trenutne negotovosti je treba kakovost sredstev še naprej natančno spremljati. Obseg nedonosnih posojil je na rekordno nizki ravni, vendar pa se zaradi visokih obrestnih mer povečujeta tveganje odplačila in tveganje obnove, zlasti za podjetja, ki imajo posojila krajših ročnosti ali po spremenljivih obrestnih merah.

Naravnost makrobonitetne politike Banke Slovenije je ustrezna. Novi pozitivno nevtralni proticiklični kapitalski blažilnik v višini enega odstotka bo prispeval k nadaljnji okrepitvi kapitalskih blažilnikov in krepitvi sposobnosti bančnega sistema, da se odzove na negativne šoke. Vpliv tega ukrepa na finančno posredništvo naj bi bil po pričakovanjih omejen. Večji dostop posojilojemalcev z nižjimi dohodki do posojil je dobrodošel. Poleg tega je znižanje sektorskega blažilnika za izpostavljenosti do nepremičnin ustrezno, saj so se tveganja na trgu stanovanjskih nepremičnin zaradi umiritve razmer na njem zmanjšala.

V zvezi s preprečevanjem pranja denarja in financiranja terorizma je bil dosežen napredek. To vključuje spremembe Kazenskega zakonika, nove predpise in smernice Banke

Slovenije o s tem povezanih tveganjih, napotke bankam v zvezi z ocenjevanjem tveganj in ukrepe za nadzor virtualnih sredstev.

Strukturne politike

Globlje strukturne reforme bi pomagale pospešiti rast in spodbuditi večjo dohodkovno konvergenco. Konvergenca se je po svetovni finančni krizi upočasnila zaradi upada rasti naložb in produktivnosti. Čeprav je prispevek dela k rasti v zadnjih letih močan, kar je mogoče pripisati višji stopnji udeležbe delovne sile, manjši brezposelnosti in pozitivnemu neto priseljevanju, bo ta prispevek v prihodnosti omejen, zato je treba poudarek preusmeriti na rast produktivnosti kot ključno prednostno nalogo. K produktivnosti bi prispevale večje skupne naložbe in nadaljnje strukturne reforme, financirane iz nacionalnega načrta za okrevanje in odpornost, ki ga podpira EU, in kohezijske politike. Rast produktivnosti bi bilo mogoče pospešiti tudi z odpravo pomanjkanja usposobljenih delavcev ter neujemanja med ponudbo kvalifikacij in povpraševanjem po njih, izboljšanjem kakovosti zakonodaje in poglobitvijo finančnega sektorja.

Zadnje poplave potrjujejo, kako pomembno je nadaljnje prilagajanje podnebnim spremembam. Ker poplave pomenijo največje tveganje, bi bilo treba prizadevanja osredotočiti na obvladovanje tveganja poplav, med drugim tudi na določitev poplavnih območij. Kar zadeva blaženje posledic podnebnih sprememb, bi Sloveniji pri doseganju njenih podnebnih ciljev pomagalo to, da bi še naprej spodbujala naložbe v obnovljive vire in zmanjšala izjeme glede cene ogljika v panogah, ki povzročajo onesnaževanje.

Misija se organom oblasti zahvaljuje za njihovo izjemno pomoč pri njenem delu, organom oblasti in drugim deležnikom pa za toplo gostoljubje ter izčrpne in konstruktivne pogovore.

